

Yttrande över betänkandet "Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen" SOU 2018:88

Jönköpings kommun har beretts tillfälle att till Socialdepartementet lämna synpunkter på betänkandet "Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen" SOU 2018:88.

Regeringen beslutade i maj 2016 att se över assistansersättningen i socialförsäkringsbalken och delar av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Utredningen, allmänt kallad "LSS-utredningen", lämnade sitt betänkande till regeringen i december 2018. När utredningen nu remitteras är det med vissa förbehåll. Regeringen har redan tagit ställning till att vissa förslag i utredningen inte är aktuella och begär därför inte in remissinstansernas åsikter när det gäller dessa förslag. Remissen omfattar därför inte de förslag som handlar om att begränsa möjligheterna till assistans för barn och för personer med stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning, samt förslaget om en schablon om 15 timmar för "andra personliga behov" för personer med assistans. Jönköpings kommun anser att det är bra att dessa förslag inte är med i remissförfarandet, då de riskerar att helt urholka intentionerna med LSS.

Indelningen i personkretsar är inte entydig. Ett förtydligande behöver göras av personkrets 3 för att bland annat tydliggöra att LSS avser även personer med grava synskador, blindhet, dövblindhet eller annan kronisk sjukdom.

En central del i utredningen är förslaget att staten ska ansvara för all personlig assistans. Det framgår att utredningen utifrån vissa utgångspunkter hellre skulle se att kommunen tog helhetsansvaret. Det skulle göra det enklare i och med att kommunen ansvarar för andra insatser enligt LSS. Anledningen till att slutsatsen ändå är att staten bör ansvara är de särskilda förutsättningar som gäller för personlig assistans med bland annat de höga kostnaderna och den oro som detta skapar hos personer i behov av stöd, anordnare av assistans och kommunsektorn.

Jönköpings kommun håller med om att det delade huvudmannskapet är problematiskt. Enligt nuvarande regler ansvarar staten för kostnaderna om den enskilde har behov av mer än 20 timmars grundläggande behov per vecka. Det har lett fram till en situation med komplicerade diskussioner om vad som är grundläggande behov och hur många timmar sådant stöd som den enskilde har rätt till. Det råder en allmän konsensus om att detta system bör ändras.

Jönköpings kommun kan se fördelar med att kommunen skulle ansvara för hela assistansen, men har ändå landat i att fördelarna med ett statligt huvudmannskap överväger. Ett samlat statligt huvudmannskap för assistansen gör det enklare för enskilda att hantera och förstå till vem man ska vända sig och därtill slippa hamna

i flera rättsprocesser samtidigt vid avslag. En statlig assistans kan bidra till en enhetlig bedömning. Det finns också problem med fusk och felutnyttjande av assistans i vissa fall. Utifrån det kan det också vara lämpligast att staten ansvarar och utvecklar samlad och rimlig kontroll och uppföljning.

Dock ställer vi oss frågande till vad som händer med de individer som idag har personlig assistans enligt LSS. Vi förutsätter att dessa individer vid ett statligt övertagande kan få personlig assistans enligt SFB. Detta förutsätter dock en förändrad lagstiftning/rättspraxis rörande vad som anses vara grundläggande behov samt var gränsen går avseende minsta antal timmar grundläggande behov för att beviljas statlig assistansersättning.

Förutom den statliga assistansen föreslås i betänkandet att en ny insats ska finnas inom LSS, kallad ”personlig service och boendestöd”. Insatsen påminner delvis om den insats som redan finns inom SoL, boendestöd. Även om Jönköpings kommun kan se fördelar med att boendestödsinsats kan ges under LSS paraply, så väcker ändå förslaget en del frågor. Hur ska boendestöd enligt LSS beviljas jämfört med boendestöd inom SoL? Hur blir förhållandet mellan denna insats och hemtjänst? Och – kanske det svåraste – hur blir gränsdragningen mellan ”personlig service och boendestöd” och personlig assistans?

Om lagstiftningen inte blir tillräckligt tydlig finns det en risk att samhället står inför nya svåra gränsdragningsfrågor. Om det funnits risk för att människor hamnat i kläm mellan stat och kommun i diskussionen om personlig assistans, blir det i framtiden samma läge mellan de två formerna statlig personlig assistans och kommunalt boendestöd? Blir lagstiftningen inte tydlig finns en risk för en lång process i domstolsväsendet innan det kommer klagande prejudicerande domar. En så tydlig lagstiftning som möjligt på området bör eftersträvas.

Jönköpings kommun vill även kommentera följande delar i betänkandet:

Ledsagarservice blir en del av insatsen personlig service och boendestöd

Jönköpings kommun är av uppfattningen att ledsagarservice ska finnas kvar som en egen insats, då den kräver en lite annan kompetens än för dagens insats boendestöd. Vardagssyntolkning är exempelvis ett stöd som är viktigt för att kunna vara delaktig i samhället och kan vara nödvändigt för att till exempel kunna ta del av digitala tjänster som blir allt vanligare i samhället. Det saknas avsnitt om hur eventuellt uppkomna omkostnader i samband med ledsagning ska hanteras, det kan finnas skäl att reglera detta för ökad likvärdighet i landet.

Daglig verksamhet ska inte vara knutet till aktivitetsersättning/sjukersättning

Jönköpings kommun anser, till skillnad från slutsatserna i betänkandet, att det är rimligt att daglig verksamhet är en insats som är till för personer som bedömts sakna arbetsförmåga och därför har ersättningarna aktivitetsersättning eller sjukersättning. Det finns en risk att daglig verksamhet ”sväller” och omfattar allt fler grupper på arbetsmarknaden om det inte finns en klar gräns för målgruppen. Den som har arbetsförmåga ska följa huvudlinjen, det vill säga få hjälp och stöd av framför allt den statliga arbetsförmedlingen för att ha möjlighet att komma vidare till studier/arbetsmarknadsutbildning/arbete. Det finns risker för inlåsningsseffekt inom daglig verksamhet annars.

Habiliteringsersättning

Enligt betänkandet ska rätten till habiliteringsersättning föras in i lag. Jönköpings kommun delar bedömningen, men tycker också att det kan finnas skäl att reglera storleken på habiliteringsersättningen så det blir lika i landet. Varken aktivitetsersättning, barnbidrag eller riksnormen för försörjningsstöd varierar på grund av bostadsort, det finns skäl att hantera habiliteringsersättning på samma sätt. Ett observandum är dock att habiliteringsersättningen rörande den som är deltagare på daglig verksamhet enligt SoL också måste ses över och likställas med habiliteringsersättningen kopplat till LSS insats.

Gräns vid 65 år för att bli beviljad personlig assistans

Rätt till personlig assistans finns enbart om assistans beviljats före 65-årsdagen. Assistansen kan inte heller utökas efter 65-årsdagen. Tidsgränsen kan absolut ifrågasättas, Jönköpings kommun anser att det åtminstone bör problematiseras att vi nu är i ett läge där pensionsåldern rör sig uppåt. Troligen införs en gräns vid 67 år för att kunna ta ut garantipension i framtiden. Om och när åldersgränsen för pension ändras bör också åldersgränsen för rätt till beslut om personlig assistans ändras.

Kommunens ansvar för privata assistansanordnares sjukfrånvaro

I betänkandet föreslås att nuvarande regler om att kommunen ska ansvara för privata assistansanordnares sjuklönekostnader tas bort. Detta är positivt. Däremot ifrågasätter Jönköpings kommun förslaget att reglera hur kommunens ansvar ska hanteras. I betänkandet föreslås att kommunen ska vara skyldig att omedelbart ställa upp med vikarie och att erbjuda den enskilde hjälp enligt nivån i LSS om den privata assistansanordnaren misslyckas med detta. Kommunen har ett yttersta ansvar i rena nödsituationer, men detta yttersta ansvar kan hanteras enligt bestämmelserna i SoL. Här föreslås att kommuner blir ett extra skyddsnet för privata assistansanordnare fullt ut och enligt bestämmelserna i LSS. Det kan, särskilt för små kommuner, vara ett omöjligt uppdrag.

Olika boendeformer inom LSS

Det finns en diskussion i kommunerna om de boendeformer som finns inom LSS. Hur ska formerna ”gruppboende” och ”serviceboende” definieras? Finns det fördelar med att i ett trapphus samla 10-12 boende som får stöd av personal som finns i en av lägenheterna? Finns det fördelar med att gå mot fler BoDa-lösningar (kombination av boende och daglig verksamhet) i de fall där enskilda individer har behov av detta? Betänkandet berör egentligen inte detta så mycket, men Jönköpings kommun ser att det kunde finnas behov av kunskapsstöd och utveckling för landets kommuner på detta område.

Möjligheten att välja bort hjälpmedel för att istället få hjälp av assistans

I betänkandet föreslås att den enskilde alltid ska ha möjlighet att välja bort hjälpmedel för att i stället få hjälp av en personlig assistent. Undantag görs endast vid dubbelassistans, den enskilde kan inte välja bort hjälpmedel och i stället välja att få hjälp av dubbla assistenter. Jönköpings kommun tycker att detta är felaktigt. Den som har behov av rullstol ska inte kunna kräva att bli buren av en assistent, för att den inte vill använda lämpligt hjälpmedel. Om det däremot dröjer innan den enskilde får ett lämpligt hjälpmedel ska givetvis den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor på det sätt som krävs i väntan på hjälpmedlet.

Korttidstillsyn i samband med skolgång

Jönköpings kommun anser att det är rimligt att verka för att korttidstillsyn för funktionshindrade i samband med skolgång ska vara en del av skollagen. Utredningens principiella ståndpunkt är att en integrerad verksamhet för ett livslångt lärande borde vara en självklarhet också när det gäller barn och unga med funktionsnedsättning för att möjliggöra att deras förmågor utvecklas och bibehålls. Det ingår inte i utredningens uppdrag att föreslå förändringar av skollagen, men man tycker ändå att skollagen bör ses över på denna punkt. Jönköpings kommun delar denna åsikt. I väntan på en förändrad skollag bör dock inte insatsen byta namn till ”förlängd utbildning i fritidshem”. Det blir förvirrande att erbjuda ”utbildning” inom ramen för LSS och därför mer lämpligt att det kan fortsätta kallas för ”korttidstillsyn” fram till dess att skollagen ändras.

Avlösarservice

Utredningen föreslår att avlösarservice i hemmet endast ska heta avlösarservice och att den då kan utföras både i och utanför hemmet. Jönköpings kommun anser att det är ett bra förtydligande som ökar flexibiliteten för familjerna.

JÖNKÖPINGS KOMMUN

Ann-Marie Nilsson
Kommunstyrelsens ordförande

Johan Fritz
Stadsdirektör